

รายงานความก้าวหน้า  
การสำรวจและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกในนกอพยพ  
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553

ดวงรัตน์ โพธิ์เที่ยง \*

**บทคัดย่อ**

ดวงรัตน์ โพธิ์เที่ยง. 2554. การสำรวจและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกในนกอพยพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553. หน้า 169-178. ใน *ผลงานวิจัย และรายงานความก้าวหน้างานวิจัย ประจำปี 2553*. กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. กรุงเทพฯ.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเฝ้าระวังในส่วนของนกอพยพ ได้จัดทำโครงการแผนการป้องกัน และควบคุมโรคในสัตว์ปีกธรรมชาติ การดำเนินงานประกอบด้วย 3 มาตรการ ได้แก่ มาตรการเฝ้าระวัง ควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกในนกอพยพ มาตรการด้านประชาสัมพันธ์ และมาตรการด้านการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนกอพยพ และได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจ เพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกใน สัตว์ป่าซึ่งมีเจ้าหน้าที่และเครือข่ายการเฝ้าระวัง เป็นหน่วยงานในสังกัดจำนวน 150 หน่วยงาน มีหน่วยงานที่รับผิดชอบติดตาม ค้นหาเชื้อไข้หวัดนกในนกอพยพประจำแต่ละจังหวัดทั่วประเทศ ทั้งยังมีหน่วยปฏิบัติการเคลื่อนที่ 31 หน่วย ที่พร้อมปฏิบัติงานอย่างเข้มแข็ง ในระดับพื้นที่เพื่อสำรวจ เฝ้าระวัง ติดตามรายงานสถานการณ์อย่างใกล้ชิด ทำการเผยแพร่ความรู้ ให้คำแนะนำแก่ประชาชนทั่วไป อย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยทำการสำรวจและเก็บตัวอย่างเชื้อไข้หวัดนกจากนกในธรรมชาติ ทั้งนกประจำถิ่น และนกอพยพ ในพื้นที่ที่พบการระบาดของโรคไข้หวัดนกทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในพื้นที่ที่มีประชากรนกอยู่อย่างหนาแน่น บริเวณที่มีการทำรังวางไข่ของนก รวมทั้งบริเวณที่อยู่ใกล้ชิดกับแหล่งชุมชน ตลอดจนนกที่เป็นสัตว์ของกลางและนกในสวนสัตว์สาธารณะ ดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม 2552 ถึงเดือนกันยายน 2553 ได้ทำการเก็บตัวอย่างนกในธรรมชาติทั้งสิ้น 117 ชนิด จำนวน 4,076 ตัวอย่าง จากนก 11,511 ตัว ผลการตรวจไม่พบเชื้อไข้หวัดนก (H5N1) แต่อย่างใด

**หน่วยงานที่เก็บตัวอย่าง**

ประกอบด้วย

|                                                           |    |       |
|-----------------------------------------------------------|----|-------|
| - เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า                                  | 37 | หน่วย |
| - เขตห้ามล่าสัตว์ป่า                                      | 24 | หน่วย |
| - สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า                | 6  | แห่ง  |
| - สถานีวิจัยสัตว์ป่า                                      | 1  | สถานี |
| - ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สัตว์ป่า | 3  | แห่ง  |
| - ด้านตรวจสัตว์ป่า                                        | 1  | แห่ง  |
| - กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า                                   | 1  | หน่วย |
| - ศูนย์ช่วยเหลือสัตว์ป่า                                  | 1  | หน่วย |

\* กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

## วิธีการเก็บตัวอย่าง

เก็บตัวอย่างโดยวิธี Cloacal Swab ซึ่งใช้สำลีพันก้านไม้สอดเข้าไปในช่องทวารของนก วนให้รอบช่องทวาร นอกจากนี้ยังใช้วิธีการเก็บตัวอย่างจากเลือด และซากนก โดยทำการเก็บตัวอย่างปัสสาวะ 6 ครั้ง ในเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม มกราคม มีนาคม พฤษภาคม กรกฎาคม และกันยายน โดยเก็บตัวอย่างตามตารางจำนวนชนิดนกและตัวอย่างที่สุ่มเก็บในแต่ละเดือน ทั้งนี้ได้กำหนดให้มีการเก็บตัวอย่างปัสสาวะ 3,000 ตัวอย่าง คิดเป็น 9,000 ตัว จำนวนชนิดนกและตัวอย่างที่เก็บตัวอย่างแต่ละเดือนรายจังหวัด แสดงในตารางที่ 1 และผลการเก็บตัวอย่างของหน่วยงานแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 รายละเอียดการเก็บตัวอย่างและแผนะวังการแพร่กระจายของโรคไข้หวัดนกในนครราชสีมา ในแต่ละเดือน

| ที่ | ชนิดนก   | จำนวนตัวอย่างเป้าหมายในแต่ละเดือน<br>(ตัวอย่าง) |      |       |      |      |      |     | จำนวน<br>จังหวัด | รวม<br>ทั้งสิ้น<br>(ตัวอย่าง) | จังหวัดที่ต้องเก็บตัวอย่าง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----|----------|-------------------------------------------------|------|-------|------|------|------|-----|------------------|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |          | พ.ย.-ธ.ค.                                       | ม.ค. | มี.ค. | พ.ค. | ก.ค. | ก.ย. | รวม |                  |                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1   | นกพิราบ  | 2                                               | 2    | 2     | 2    | 2    | 2    | 12  | 76               | 912                           | ทุกจังหวัด                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 2   | นกเอี้ยง | 1                                               | 1    | 1     | 1    | 1    | 1    | 6   | 76               | 456                           | ทุกจังหวัด                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 3   | นกกระจอก | 1                                               | 1    | 1     | 1    | 1    | 1    | 6   | 76               | 456                           | ทุกจังหวัด                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 4   | นกเขา    | 1                                               | 1    | 1     | 1    | 1    | 1    | 6   | 76               | 456                           | ทุกจังหวัด                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 5   | นกกระต๊อ | 1                                               | 1    | 1     | 1    | 1    | 1    | 6   | 35               | 210                           | ปราจีนบุรี นครนายก ปทุมธานี<br>พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ชัยนาท<br>ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชลบุรี<br>ฉะเชิงเทรา นนทบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี<br>ชัยภูมิ บุรีรัมย์ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น<br>มหาสารคาม ร้อยเอ็ด มุกดาหาร ยโสธร<br>ศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี<br>นครพนม สกลนคร หนองคาย อุดรธานี<br>พิษณุโลก กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร<br>สุโขทัย และกรุงเทพมหานคร |
| 6   | นกยาง    | 1                                               | 1    | 1     | 1    | 1    | 1    | 6   | 35               | 210                           | ปราจีนบุรี นครนายก ปทุมธานี<br>พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ชัยนาท<br>ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชลบุรี<br>ฉะเชิงเทรา นนทบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี<br>ชัยภูมิ บุรีรัมย์ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น<br>มหาสารคาม ร้อยเอ็ด มุกดาหาร ยโสธร<br>ศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี<br>นครพนม สกลนคร หนองคาย อุดรธานี<br>พิษณุโลก กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร<br>สุโขทัยและกรุงเทพมหานคร  |

ตารางที่ 1 รายละเอียดการเก็บตัวอย่างและเฝ้าระวังการแพร่กระจายของโรคไข้หวัดนกในนกอพยพ  
ในแต่ละเดือน (ต่อ)

| ที่         | ชนิดนก                                                                   | จำนวนตัวอย่างเป้าหมายในแต่ละเดือน<br>(ตัวอย่าง) |      |       |      |      |      |     | จำนวน<br>จังหวัด | รวม<br>ทั้งสิ้น<br>(ตัวอย่าง) | จังหวัดที่ต้องเก็บตัวอย่าง                                                                                                                                  |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|------|-------|------|------|------|-----|------------------|-------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|             |                                                                          | พ.ย.-ธ.ค.                                       | ม.ค. | มี.ค. | พ.ค. | ก.ค. | ก.ย. | รวม |                  |                               |                                                                                                                                                             |
| 7           | นกปากห่าง                                                                | 2                                               | 2    | 2     | 2    | 2    | 2    | 12  | 12               | 144                           | จังหวัดพระนครศรีอยุธยา,<br>อ่างทอง, สิงห์บุรี, นนทบุรี,<br>ปทุมธานี, ฉะเชิงเทรา,<br>สุพรรณบุรี, นครปฐม,<br>บุรีรัมย์, นครสวรรค์, พิจิตร<br>และกรุงเทพมหานคร |
| 8           | นกเป็ดน้ำ                                                                | 2                                               | 2    | 2     | 2    | 2    | 2    | 12  | 8                | 96                            | สงขลา, พัทลุง, ชัยภูมิ,<br>บุรีรัมย์, หนองคาย,<br>นครสวรรค์, พิษณุโลก และ<br>เชียงราย                                                                       |
| 9           | นกชายเลน<br>นกนางนวล<br>นกนางแอ่น<br>บ้าน<br>และนก<br>ธรรมชาติ<br>อื่น ๆ | 10                                              | 10   | 10    | 10   | 10   | 10   | 60  | -                | 60                            | พื้นที่เฝ้าระวัง ทั่วประเทศ                                                                                                                                 |
| รวมทั้งสิ้น |                                                                          |                                                 |      |       |      |      |      |     |                  | 3,000                         |                                                                                                                                                             |

ตารางที่ 2 ผลการสุ่มเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจเชื้อไข้หวัดนกในสัตว์ปีกธรรมชาติในพื้นที่ 76 จังหวัด

| หน่วยงาน                                     | จังหวัดที่รับผิดชอบ | จำนวนเป้าหมาย |                | ผลการดำเนินงาน |                | หน่วยปฏิบัติ                      |
|----------------------------------------------|---------------------|---------------|----------------|----------------|----------------|-----------------------------------|
|                                              |                     | จำนวน (ตัว)   | จำนวน ตัวอย่าง | จำนวน (ตัว)    | จำนวน ตัวอย่าง |                                   |
| กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า                        | กรุงเทพมหานคร       | 342           | 114            | 685            | 227            | ส่วนกลาง กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า    |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1 (ปราจีนบุรี) | ปราจีนบุรี สระแก้ว  | 216           | 72             | 207            | 69             | ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า สบอ.1        |
|                                              | นครนายก             | 126           | 42             | 117            | 39             | สถานีพัฒนาฯนครนายก                |
|                                              | พระนครศรีอยุธยา     | 162           | 54             | 231            | 77             | ชลป. เขาคอก-เขาหินดาต             |
|                                              | อ่างทอง             | 162           | 54             | 168            | 56             | สถานีพัฒนาฯสระบุรี                |
|                                              | ลพบุรี              | 126           | 42             | 129            | 43             | ขสป. ชับลึงกา                     |
|                                              | สิงห์บุรี           | 162           | 54             | 213            | 71             | ชลป.เขาสมโขชน                     |
|                                              | สระบุรี ลพบุรี      | 126           | 42             | 205            | 77             | ชลป.เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์          |
|                                              | ชัยนาท              | 126           | 42             | 120            | 40             | ชลป.เขาเอราวัณ                    |
|                                              | นนทบุรี ปทุมธานี    | 324           | 108            | 342            | 114            | ชลป.วัดไผ่ล้อม                    |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 2 (ศรีราชา)    | ชลบุรี              | 126           | 42             | 162            | 54             | ขสป. เขาเขียว-เขาชมภู่            |
|                                              | สมุทรปราการ         | 90            | 30             | 102            | 34             | ชลป.อ่างเก็บน้ำบางพระ             |
|                                              | ระยอง               | 90            | 30             | 126            | 42             | ชลป.เขาชีโอน                      |
|                                              | จันทบุรี            | 90            | 30             | 57             | 19             | ขสป. เขาสอยดาว                    |
|                                              | ตราด                | 90            | 30             | 75             | 25             | ขสป. คลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติ |
|                                              | ฉะเชิงเทรา          | 162           | 54             | 54             | 18             | ขสป. เขาอ่างฤๅไน                  |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 (บ้านโป่ง)   | ราชบุรี             | 90            | 30             | 82             | 28             | ขสป. แม่น้ำภาชี                   |
|                                              | สมุทรสาคร           | 90            | 30             | 126            | 42             | ชลป.เขาประทับช้าง                 |
|                                              | สมุทรสงคราม         | 90            | 30             | 179            | 72             | ชลป. ถ้ำค้างคาว-เขาช่องพราน       |

ตารางที่ 2 ผลการสุ่มเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจเชื้อไข้หวัดนกในสัตว์ปีกธรรมชาติในพื้นที่ 76 จังหวัด

| หน่วยงาน                                        | จังหวัดที่รับผิดชอบ | จำนวนเป้าหมาย |                | ผลการดำเนินงาน |                | หน่วยปฏิบัติ                                      |
|-------------------------------------------------|---------------------|---------------|----------------|----------------|----------------|---------------------------------------------------|
|                                                 |                     | จำนวน (ตัว)   | จำนวน ตัวอย่าง | จำนวน (ตัว)    | จำนวน ตัวอย่าง |                                                   |
|                                                 | สุพรรณบุรี          | 162           | 54             | 174            | 58             | ขสป. สลักพระ                                      |
|                                                 | กาญจนบุรี           | 90            | 30             | 186            | 86             | ขสป. ห้วยใหญ่เรศวร (ตะวันตก)                      |
|                                                 | นครปฐม              | 162           | 54             | 348            | 116            | ขสป.อุทยานสมเด็จพระศรีนครินทร์กาญจนบุรี           |
|                                                 | เพชรบุรี            | 90            | 30             | 881            | 300            | ขสป.เขากระปุก-เขาเตาหม้อ                          |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 4 (สุราษฎร์ธานี)  | สุราษฎร์ธานี        | 90            | 30             | 264            | 88             | ขสป. เขาคลองแสง                                   |
|                                                 | ประจวบคีรีขันธ์     | 90            | 30             | 105            | 35             | ขสป. อุทยานเสด็จในกรม กรมหลวงชุมพร (ด้านทิศเหนือ) |
|                                                 | ชุมพร               | 90            | 30             | 72             | 24             | ขสป. อุทยานเสด็จในกรม กรมหลวงชุมพร (ด้านทิศใต้)   |
|                                                 | ระนอง               | 90            | 30             | 87             | 29             | ขสป. ควนแม่ยายหม่อน                               |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช) | นครศรีธรรมราช       | 90            | 30             | 60             | 30             | ขสป.บ่อลือ                                        |
|                                                 | กระบี่              | 90            | 30             | 72             | 27             | ขสป. เขาประ-บางคราม                               |
|                                                 | พังงา               | 90            | 30             | 90             | 30             | ขสป. โตนบรีวรรต (สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าพังงา)    |
|                                                 | ภูเก็ต              | 90            | 30             | 99             | 33             | ขสป.เขาพระแทว                                     |
|                                                 | สตูล                | 90            | 30             | 60             | 20             | ขสป.คลองลำขาน                                     |
|                                                 | ตรัง                | 90            | 30             | 93             | 31             | ขสป.เขาน้ำพราย                                    |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา)         | สงขลา               | 126           | 42             | 107            | 36             | ขสป.ทะเลสาบสงขลา                                  |
|                                                 | พัทลุง              | 126           | 42             | 123            | 41             | ขสป.ทะเลน้อย                                      |
|                                                 | ปัตตานี             | 90            | 30             | 102            | 54             | ขสป. เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ                 |
|                                                 | ยะลา                | 90            | 30             | 120            | 42             | ขสป. ฮาลา-บาลา                                    |

ตารางที่ 2 ผลการสุ่มเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจเชื้อไข้หวัดนกในสัตว์ปีกธรรมชาติในพื้นที่ 76 จังหวัด

| หน่วยงาน                                      | จังหวัดที่รับผิดชอบ | จำนวนเป้าหมาย |                | ผลการดำเนินงาน |                | หน่วยปฏิบัติ                        |
|-----------------------------------------------|---------------------|---------------|----------------|----------------|----------------|-------------------------------------|
|                                               |                     | จำนวน (ตัว)   | จำนวน ตัวอย่าง | จำนวน (ตัว)    | จำนวน ตัวอย่าง |                                     |
|                                               | นราธิวาส            | 90            | 30             | 62             | 20             | สถานีวิจัยสัตว์ป่าปาพร-ป่าฮาลา-บาลา |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 7 (นครราชสีมา)  | นครราชสีมา          | 90            | 30             | 81             | 27             | ส่วนอนุรักษ์สัตว์ สบอ.7             |
|                                               | ชัยภูมิ             | 162           | 54             | 437            | 146            | ขสป. ผาผึ้ง                         |
|                                               | บุรีรัมย์           | 198           | 66             | 183            | 61             | ขสป. อ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก        |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 8 (ขอนแก่น)     | มหาสารคาม           | 126           | 42             | 147            | 49             | ขสป. ดูนลำพัน                       |
|                                               | ร้อยเอ็ด            | 126           | 42             | 75             | 25             | ขสป. ถ้ำผาน้ำทิพย์                  |
|                                               | กาฬสินธุ์           | 126           | 42             | 106            | 38             | ขสป. ลำปาว                          |
|                                               | ขอนแก่น             | 126           | 42             | 132            | 44             | สถานีพัฒนาลำปาว                     |
|                                               | เลย, หนองบัวลำภู    | 90            | 30             | 70             | 25             | ขสป. ภูหลวง                         |
|                                               | หนองบัวลำภู         | 90            | 30             | 40             | 20             | เขสป. ภูค้อ-ภูกระแต                 |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 (อุบลราชธานี) | อุบลราชธานี         | 126           | 42             | 122            | 37             | ขสป. ยอดโดม                         |
|                                               | อำนาจเจริญ          | 90            | 30             | 114            | 38             | ขสป. บุนนาค-ยอดมน                   |
|                                               | ยโสธร               | 126           | 42             | 129            | 43             | สถานีพัฒนา อุบลราชธานี              |
|                                               | ศรีสะเกษ            | 126           | 42             | 96             | 32             | ขสป. ห้วยศาลา                       |
|                                               | สุรินทร์            | 126           | 42             | 126            | 42             | ขสป. ห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ           |
|                                               | มุกดาหาร, สกลนคร    | 252           | 84             | 252            | 84             | ขสป. ภูสีฐาน                        |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 10 (อุดรธานี)   | อุดรธานี            | 126           | 42             | 102            | 34             | ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า สบอ.10         |
|                                               | นครพนม              | 126           | 42             | 132            | 48             | ด่านตรวจสัตว์ป่า นครพนม             |
|                                               | หนองคาย             | 162           | 54             | 213            | 71             | ขสป. บึงโขงหลง                      |
|                                               | พิษณุโลก            | 162           | 54             | 176            | 67             | ขสป. ภูเมี่ยงและภูทอง               |

ตารางที่ 2 ผลการสุ่มเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจเชื้อไข้หวัดนกในสัตว์ปีกธรรมชาติในพื้นที่ 76 จังหวัด

| หน่วยงาน                                     | จังหวัดที่รับผิดชอบ | จำนวนเป้าหมาย |                | ผลการดำเนินงาน |                | หน่วยปฏิบัติ          |
|----------------------------------------------|---------------------|---------------|----------------|----------------|----------------|-----------------------|
|                                              |                     | จำนวน (ตัว)   | จำนวน ตัวอย่าง | จำนวน (ตัว)    | จำนวน ตัวอย่าง |                       |
|                                              | เพชรบูรณ์           | 90            | 30             | 114            | 38             | ขสป. ตะแบะ-ห้วยใหญ่   |
|                                              | อุดรดิตถ์           | 90            | 30             | 141            | 47             | ขสป. แม่จริม          |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 12 (นครสวรรค์) | นครสวรรค์           | 198           | 66             | 421            | 159            | ขสป.บึงบอระเพ็ด       |
|                                              | กำแพงเพชร           | 126           | 42             | 81             | 27             | ขสป. เขาสนามเพรียง    |
|                                              | อุทัยธานี           | 90            | 30             | 87             | 29             | ขสป. ห้วยขาแข้ง       |
|                                              | พิจิตร              | 162           | 54             | 111            | 37             | สถานีพัฒนาห้วยขาแข้ง  |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 (แพร่)      | แพร่                | 90            | 30             | 75             | 25             | ขสป. ลำน้ำน่านฝั่งขวา |
|                                              | ลำปาง               | 90            | 30             | 234            | 194            | ขสป. ดอยผาเมือง       |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 14 (ตาก)       | ตาก                 | 90            | 30             | 123            | 41             | ขสป. ป่าอุ้มผาง       |
|                                              | สุโขทัย             | 126           | 42             | 195            | 65             | ขสป. ถ้ำเจ้าราม       |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 15 (เชียงใหม่) | เชียงใหม่           | 126           | 42             | 75             | 25             | ขสป.หนองบงคาย         |
|                                              | น่าน                | 90            | 30             | 159            | 53             | ขสป. ดอยผาช้าง        |
|                                              | พะเยา               | 90            | 30             | 201            | 67             | ขสป. เวียงลอ          |
| สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 (เชียงใหม่) | เชียงใหม่           | 90            | 30             | 75             | 24             | ขสป. เชียงดาว         |
|                                              | ลำพูน               | 90            | 30             | 111            | 37             | สถานีพัฒนาเขาคอยสุเทพ |
|                                              | แม่ฮ่องสอน          | 90            | 30             | 90             | 30             | ขสป. ลุ่มน้ำปาย       |
| รวม                                          |                     | 9,000         | 3,000          | 11,511         | 4,076          |                       |

ตารางที่ 3 ชนิดนกที่ทำการเก็บตัวอย่าง จำนวน 117 ชนิด เพื่อตรวจหาเชื้อไข้หวัดนก ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553  
โครงการสำรวจและเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในธรรมชาติ โดยการสุ่มตรวจหาเชื้อไข้หวัดนกในนกธรรมชาติ

| No. | ชนิดนก                 | ชื่อวิทยาศาสตร์               | No. | ชนิดนก                | ชื่อวิทยาศาสตร์                   |
|-----|------------------------|-------------------------------|-----|-----------------------|-----------------------------------|
| 1   | ไก่ฟ้าหลังขาว          | <i>Lophura nycthemera</i>     | 28  | นกขมิ้นน้อยธรรมดา     | <i>Aegithina tiphia</i>           |
| 2   | นกกระจอกตาล            | <i>Passer flaveolus</i>       | 29  | นกขุนทอง              | <i>Gracula religiosa</i>          |
| 3   | นกกระจอกบ้าน           | <i>Passer montanus</i>        | 30  | นกขุนแผน              | <i>Urocissa erythrorhyncha</i>    |
| 4   | นกกระจาบธรรมดา         | <i>Ploceus philippinus</i>    | 31  | นกเขาเขียว            | <i>Chalcophaps indica</i>         |
| 5   | นกกระจัดธรรมดา         | <i>Phylloscopus inornatus</i> | 32  | นกเขาขาว              | <i>Geopelia striata</i>           |
| 6   | นกกระจับธรรมดา         | <i>Orthotomus sutorius</i>    | 33  | นกเขาเปลาธรรมดา       | <i>Treron curvirostra</i>         |
| 7   | นกกระจับหัวท้องเหลือง  | <i>Prinia flaviventris</i>    | 34  | นกเขาไฟ               | <i>Streptopelia tranquebarica</i> |
| 8   | นกกระจับหัวสีเรียบ     | <i>Prinia inornata</i>        | 35  | นกเขาใหญ่             | <i>Streptopelia chinensis</i>     |
| 9   | นกกระตีดัดขี้หมู       | <i>Lonchura punctulata</i>    | 36  | นกเขียวคราม           | <i>Irena puella</i>               |
| 10  | นกกระตีดัดเขียว        | <i>Erythura prasina</i>       | 37  | นกแขกเต้า             | <i>Psittacula alexandri</i>       |
| 11  | นกกระตีดัดแดง          | <i>Amandava amandava</i>      | 38  | นกแขวก                | <i>Nycticorax nycticorax</i>      |
| 12  | นกกระตีดัดตะโพกขาว     | <i>Lonchura striata</i>       | 39  | นกคอสั้นตีนไว         | <i>Calidris alba</i>              |
| 13  | นกกระตีดัดสีอิฐ        | <i>Lonchura malacca</i>       | 40  | นกเค้าโมง             | <i>Glaucidium cuculoides</i>      |
| 14  | นกกระแตแต้แว๊ด         | <i>Vanellus indicus</i>       | 41  | นกเงือกกรมช้าง        | <i>Aceros undulatus</i>           |
| 15  | นกกะเต็นน้อยธรรมดา     | <i>Alcedo atthis</i>          | 42  | นกเงือกสีน้ำตาล       | <i>Anorrhinus tickelli</i>        |
| 16  | นกกะเต็นใหญ่ธรรมดา     | <i>Halcyon capensis</i>       | 43  | นกจาบคาเล็ก           | <i>Merops orientalis</i>          |
| 17  | นกกะเต็นนอกขาว         | <i>Halcyon smymensis</i>      | 44  | นกจาบปีกอ่อนเขียว     | <i>Carduelis ambigua</i>          |
| 18  | นกกะปูดเล็ก            | <i>Centropus bengalensis</i>  | 45  | นกจาบปีกอ่อนนอกเหลือง | <i>Emberiza aureola</i>           |
| 19  | นกกะปูดใหญ่            | <i>Centropus sinensis</i>     | 46  | นกจาบฝนปีกแดง         | <i>Mirafra marionae</i>           |
| 20  | นกกระรางสร้อยคอเล็ก    | <i>Garrulax monileger</i>     | 47  | นกชายเลนเขียว         | <i>Tringa ochropus</i>            |
| 21  | นกกระรางสร้อยคอใหญ่    | <i>Garrulax pectoralis</i>    | 48  | นกชายเลนน้ำจืด        | <i>Tringa glareola</i>            |
| 22  | นกกระรางหัวหงอก        | <i>Garrulax leucolophus</i>   | 49  | นกชายเลนบึง           | <i>Tringa stagnatilis</i>         |
| 23  | นกกระรางอกสีน้ำตาลไหม้ | <i>Garrulax strepitans</i>    | 50  | นกชายเลนปากโค้ง       | <i>Calidris ferruginea</i>        |
| 24  | นกกาขเหนดง             | <i>Copsychus malabaricus</i>  | 51  | นกชายเลนปากแอม่น      | <i>Xenus cinereus</i>             |
| 25  | นกกาขเหนบ้าน           | <i>Copsychus saularis</i>     | 52  | นกแซงแซวหางป่วนใหญ่   | <i>Dicrurus paradiseus</i>        |
| 26  | นกกาบน้ำเล็ก           | <i>Phalacrocorax niger</i>    | 53  | นกแซงแซวหางปลา        | <i>Dicrurus macrocercus</i>       |
| 27  | นกกาแวน                | <i>Crypsirina temia</i>       | 54  | นกแซวสวรรค์           | <i>Terpsiphone paradisi</i>       |



ตารางที่ 3 ชนิดนกที่ทำการเก็บตัวอย่าง จำนวน 117 ชนิด เพื่อตรวจหาเชื้อไข้หวัดนก ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553  
โครงการสำรวจและเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในธรรมชาติ โดยการสุ่มตรวจหาเชื้อไข้หวัดนกในนกธรรมชาติ (ต่อ)

| No. | ชนิดนก             | ชื่อวิทยาศาสตร์                | No. | ชนิดนก              | ชื่อวิทยาศาสตร์                 |
|-----|--------------------|--------------------------------|-----|---------------------|---------------------------------|
| 55  | นกกาเหว่า          | <i>Eudynamys scolopacea</i>    | 84  | นกยางไฟธรรมดา       | <i>Ixobrychus cinnamomeus</i>   |
| 56  | นกกิ้งโครงคอดำ     | <i>Sturnus nigricollis</i>     | 85  | นกเค้าดินทุ่งเล็ก   | <i>Anthus rufulus</i>           |
| 57  | นกแก๊ก             | <i>Anthraceros albirostris</i> | 86  | นกเดินดงสีคล้ำ      | <i>Turdus obscurus</i>          |
| 58  | นกขมิ้นท้ายทอยดำ   | <i>Oriolus chinensis</i>       | 87  | นกตะขาบทุ่ง         | <i>Coracias benghalensis</i>    |
| 59  | นกทะเลขาวแดงธรรมดา | <i>Tringa totanus</i>          | 88  | นกตีนเทียน          | <i>Himantopus himantopus</i>    |
| 60  | นกนางนวลธรรมดา     | <i>Larus brunnicephalus</i>    | 89  | นกหัวโตขาดำ         | <i>Charadrius alexandrinus</i>  |
| 61  | นกนางแอ่นบ้าน      | <i>Hirundo rustica</i>         | 90  | นกหัวโตทรายเล็ก     | <i>Charadrius mongolus</i>      |
| 62  | นกปรอดคอลาย        | <i>Pycnonotus finlaysoni</i>   | 91  | นกหัวโตทรายใหญ่     | <i>Charadrius leschenaultii</i> |
| 63  | นกปรอดสวน          | <i>Pycnonotus blanfordi</i>    | 92  | นกหัวโตมลายู        | <i>Charadrius peronii</i>       |
| 64  | นกปรอดหัวโขน       | <i>Pycnonotus jocosus</i>      | 93  | นกหัวโตเล็กขาเหลือง | <i>Charadrius dubius</i>        |
| 65  | นกปรอดหัวสีเขม่า   | <i>Pycnonotus aurigaster</i>   | 94  | นกอีโก้เล็ก         | <i>Numenius phaeopus</i>        |
| 66  | นกปรอดเหลืองหัวจุก | <i>Pycnonotus melanicterus</i> | 95  | นกอีโก้ใหญ่         | <i>Numenius arquata</i>         |
| 67  | นกปากซ่อมหางเข็ม   | <i>Gallinago stenura</i>       | 96  | นกอีแอพรดแถบอกดำ    | <i>Rhipidura javanica</i>       |
| 68  | นกปากซ่อมหางพัด    | <i>Gallinago gallinago</i>     | 97  | นกอีลิ้ง            | <i>Gallinula chloropus</i>      |
| 69  | นกปากห่าง          | <i>Anastomus oscitans</i>      | 98  | นกอีเสือสีน้ำตาล    | <i>Lanius cristatus</i>         |
| 70  | นกปากแอ่นหางดำ     | <i>Limosa limosa</i>           | 99  | นกเอี้ยงควาย        | <i>Acridotheres fuscus</i>      |
| 71  | นกปากแอ่นหางลาย    | <i>Limosa lapponica</i>        | 100 | นกเอี้ยงดำ          | <i>Sturnus contra</i>           |
| 72  | นกพงปากหนา         | <i>Acrocephalus aedon</i>      | 101 | นกเอี้ยงดำปากซีด    | <i>Aplonis panayensis</i>       |
| 73  | นกพริก             | <i>Metopidius indicus</i>      | 102 | นกเอี้ยงสาริกา      | <i>Acridotheres tristis</i>     |
| 74  | นกพิราบ            | <i>Columba livia</i>           | 103 | นกเอี้ยงหงอน        | <i>Acridotheres grandis</i>     |
| 75  | นกไผ่ดกธรรมดา      | <i>Megalaima lineata</i>       | 104 | นกเอี้ยงหัวสีทอง    | <i>Ampeliceps coronatus</i>     |
| 76  | นกยอดหญ้าสีดำ      | <i>Saxicola caprata</i>        | 105 | นกแอ่นกินรัง        | <i>Collocalia germani</i>       |
| 77  | นกยางกรอกพันธุ์จีน | <i>Ardeola bacchus</i>         | 106 | นกแอ่นทุ่งใหญ่      | <i>Gallicrex cinerea</i>        |
| 78  | นกยางกรอกพันธุ์ขาว | <i>Ardeola speciosa</i>        | 107 | นกแอ่นพง            | <i>Acridotheres fuscus</i>      |
| 79  | นกยางควาย          | <i>Bubulcus ibis</i>           | 108 | นกแอ่นฟ้าหงอน       | <i>Hemiprocne coronatus</i>     |
| 80  | นกยางจีน           | <i>Egretta eulophotes</i>      | 109 | นกฮูก               | <i>Otus bakkamoena</i>          |
| 81  | นกยางโทนน้อย       | <i>Egretta intermedia</i>      | 110 | เป็ดแดง             | <i>Dendrocygna javanica</i>     |
| 82  | นกยางโทนใหญ่       | <i>Egretta alba</i>            | 111 | เป็ดลาย             | <i>Anas querquedula</i>         |

ตารางที่ 3 ชนิดนกที่ทำการเก็บตัวอย่าง จำนวน 117 ชนิด เพื่อตรวจหาเชื้อไข้หวัดนก ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553  
โครงการสำรวจและเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในธรรมชาติ โดยการสุ่มตรวจหาเชื้อไข้หวัดนกในนกธรรมชาติ (ต่อ)

| No. | ชนิดนก        | ชื่อวิทยาศาสตร์            | No. | ชนิดนก                | ชื่อวิทยาศาสตร์             |
|-----|---------------|----------------------------|-----|-----------------------|-----------------------------|
| 83  | นกยางเปี่ย    | <i>Egretta garzetta</i>    | 112 | อีกา                  | <i>Corvus macrorhynchos</i> |
| 113 | นกยูงอินเดีย  |                            | 116 | นกสีชมพูสวน           | <i>Dicaeum cruentatum</i>   |
| 114 | นกสตั๊กคอแดง  | <i>Calidris ruficollis</i> | 117 | นกหัวขวานต่างอกลายจุด | <i>Dendrocopos macei</i>    |
| 115 | นกสาลิกาเขียว | <i>Cissa chinensis</i>     |     |                       |                             |

### สรุป

ผลการสำรวจเฝ้าระวังโรคป้องกัน และควบคุม ตลอดจนติดตามสถานการณ์โรคไข้หวัดนก ในนกธรรมชาติและนกในกรงเลี้ยง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 ไม่พบเชื้อไข้หวัดนกในนกธรรมชาติที่สุ่มตัวอย่าง และไม่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไข้หวัดนกในพื้นที่เฝ้าระวังทั้ง 852 แห่ง รวมทั้งในสวนสัตว์สาธารณะ สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า และตลาดค้านก 65 แห่ง อย่างไรก็ตามในเดือนพฤษภาคม 2553 พบนกปากห่างตายเป็นจำนวนมากที่ อำเภอดักใหญ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่า สาเหตุที่ทำให้นกตายเนื่องจากมีปาราสิตเป็นจำนวนมากเข้าไปฝังตัวในลำไส้ ทำให้การเคลื่อนที่ของลำไส้เป็นไปได้น้อย และผนังลำไส้ถูกทำลายไม่สามารถดูดซึมอาหารได้ เกิดภาวะขาดสารอาหารรุนแรง ประกอบกับพื้นที่มีความแห้งแล้ง อาหารที่มีในธรรมชาติมีอยู่จำกัด และขาดแคลน จึงส่งผลกระทบต่อที่รุนแรง

ในด้านการประชาสัมพันธ์ได้จัดทำเอกสารความรู้เรื่องนกอพยพ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนกอพยพอย่างถูกต้อง ส่งเสริมความตระหนักของสาธารณชนในการมีส่วนร่วมกับการอนุรักษ์นกอพยพ และคุ้มครองที่อยู่อาศัยของนกอพยพ จำนวน 4,000 เล่ม

สำหรับผลการติดตามตัวสัตว์ระบบดาวเทียม (Satellite Telemetry) ในนกอพยพหลายชนิด ปรากฏว่านกปากห่างซึ่งเคยมีการอพยพย้ายถิ่น ปัจจุบันอาศัยอยู่ในประเทศไทยตลอดทั้งปีไม่มีการอพยพแต่อย่างใด ในนกนางนวลธรรมดาได้มีการอพยพจากประเทศไทยไปยังประเทศจีนในฤดูร้อน และกลับมาในประเทศไทยในฤดูหนาวถัดมา โดยในปีนี้อาจสามารถรับสัญญาณได้ว่านกไปอยู่ในบริเวณทะเลสาบในมณฑลชิงไห่ ประเทศจีน ซึ่งมีรายงานนกในธรรมชาติติดเชื้อไข้หวัดนกและตายในเดือนกรกฎาคม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงได้เตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นเมื่อนกนางนวลอพยพเข้ามาในประเทศไทยในเดือนพฤศจิกายน โดยการสุ่มเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจหาเชื้อไข้หวัดนก หากพบเชื้อก็จะดำเนินการตามมาตรการป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก โดยการฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อ ห้ามมิให้ประชาชนเข้าไปสัมผัสกับนกในพื้นที่ และติดตามสถานการณ์อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อสามารถป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกมิให้เกิดขึ้นในประเทศไทยได้

.....